הכתובה בין הכתובים אמר ליה הרי אמרו הקורא במגילה הכתובה בין הכתובים לא יצא א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן הקורא במגילה הכתובה בין הכתובים לא יצא ומחו לה אמוחא [א]בצבור שנו ואמר רבי חייא בר אבא א"ר יוחנן שיור התפר הלכה למשה מסיני ומחו לה אמוחא ולא אמרו [ב]אלא כדי שלא יקרע ואמר רבי חייא בר אבא א"ר יוחנן אלמלי נשתייר במערה שעמד בה משה ואליהו כמלא נקב מחט סדקית לא היו יכולין לעמוד מפני האורה שנאמר [1]כי לא יראני האדם וחי ואמר ר' חייא בר אבא א"ר יוחנן מאי דכתיב [2]ועליהם ככל הדברים אשר דבר ה' עמכם בהר [ה]מלמד שהראהו הקב"ה למשה דקדוקי תורה ודקדוקי סופרים ומה שהסופרים עתידין לחדש ומאי ניהו מקרא מגילה: **מתני'** [ג]הכל כשרין לקרות את המגילה חוץ מחרש שוטה וקטן ר' יהודה מכשיר בקטן: **גמ'** מאן תנא חרש דיעבד נמי לא אמר רב מתנה ר' יוסי היא דתנן [ג]הקורא את שמע ולא השמיע לאזנו יצא רבי יוסי אומר לא יצא וממאי דרבי יוסי היא ודיעבד נמי לא דלמא רבי יהודה היא ולכתחלה הוא דלא הא דיעבד שפיר דמי לא סלקא דעתך דקתני חרש דומיא דשוטה וקטן מה שוטה וקטן דיעבד נמי לא אף חרש דיעבד נמי לא ודלמא הא כדאיתא והא כדאיתא מדקתני סיפא רבי יהודה מכשיר בקטן מכלל דרישא לאו ר' יהודה היא (א) ודלמא כולה ר' יהודה היא מי דמי רישא לפסולה וסיפא לכשירה ודלמא כולה ר' יהודה היא ותרי גווני קטן קתני לה וחסורי מיחסרא והכי קתני הכל כשרין לקרות את המגילה חוץ מחרש שוטה וקטן בד"א בקטן שלא הגיע לחינוך אבל בקטן שהגיע לחינוך אפילו לכתחלה שר' יהודה מכשיר בקטן במאי אוקימתא כר' יהודה ודיעבד אלא הא דתני (ר') יהודה בריה דרבי שמעון בן פזי חרש המדבר ואינו שומע תורם לכתחלה מני אי רבי יהודה דיעבד אין לכתחלה לא אי רבי יוסי דיעבד נמי לא ואלא מאי ר' יהודה ואפי' לכתחלה אלא הא [ד]דתניא [ד]לא יברך אדם ברכת המזון בלבו ואם בירך יצא מני לא רבי יהודה ולא רבי יוסי אי ר' יהודה אפי' לכתחלה אי ר' יוסי אפי' דיעבד נמי לא

לעולם

ומחו לה אמוחא. לאחר שאמר שמועה זו הכה על קדקדה כלומר סתר מקלתה ואמר לא אמרו אלא בצבור: **שיור התפר.** כשתופרין יריעות של ספר תורה לחברן יחד משיירין בתפר למעלה ולמטה: **ומחו לה אמוחא.** לאחר שאמרה הכה על מוחה כלומר חזר וסתר ואמר לאו הלכה למשה מסיני הוא אלא חכמים אמרו: **כדי שלא יקרע.** שאם אינו משייר מהדק בחזקה כשהוא מהדקו לספר תורה והוא נקרע אבל עכשיו כשהוא מהדקו בכח ומתחיל להרחיב ורוצה להיקרע מונע מלהדקו יותר: **מערה שעמד בה משה.** כשעבר הקב"ה לפניו שנאמר ושמתיך בנקרת הצור (שמות לג) ואליהו אף הוא עמד באותה מערה ועבר הקב"ה לפניו שנאמר ויבא שם אל המערה וגו' ויאמר צא ועמדת בהר וגו' והנה ה' עובר וגו' (מלכים א יט): (ה) **מחט סידקית.** שלנו שהיא דקה ותופרין בה סדקי בגדים ויש מחט אחרת גסה שנקראת מחט של שקאין: **אלמלי נשתייר בה נקב.** כפי מחט כשעבר עליהן הקב"ה כמו שנאמר ושכותי כפי עליך עד עברי (שמות לג): **דקדוקי תורה.** ריבויין אתין וגמין מיעוטין אכין ורקין: **דקדוקי סופרים.** שדקדקו האחרונים מלשון משנת הראשונים: **לא יצא.** דיעבד הוא: **וממאי.** דחוץ מחרש דקאמר מתני' אפי' בדיעבד קאמר ור' יוסי היא דפסל בדיעבד: **ולכתחלה הוא דלא.** ובהא איכא למימר דאפי' ר' יהודה מודה דהא לא שמעינן ליה דפליג אלא בדיעבד: **מדסיפא רבי יהודה.** דקתני ור' יהודה מכשיר בקטן: **לא דמי רישא לפסולה וסיפא להכשירה** לא גרסינן ליה דלישנא יתירא הוא. אלא הכי גרסינן **ודלמא רבי יהודה היא ותרי גווני קטן וחסורי מיחסרא כו' הכל כשירין לקרות את המגילה חוץ מחרש שוטה וקטן.** הא כדאיתא והא כדאיתא חרש לכתחילה ושוטה אפילו בדיעבד: **בד"א בקטן שלא הגיע לחינוך.** לחינוך מצות כגון בן תשע ובן עשר כדאמרינן ביומא בפרק בתרא (דף פב.): **במאי אוקימתא כר' יהודה.** ואשמעת לן דכי אמר רבי יהודה בלא השמיע לאזנו יצא בדיעבד קאמר ולא לכתחילה: **אלא הא דתניא כו' תורם.** ואע"פ שהוא צריך לברך ואין אזניו שומעות הברכה שהוא מוציא מפיו: **אלא מאי.** בעית למימר דרבי יהודה דאמר בלא השמיע לאזנו יצא אפילו לכתחילה כי היכי דתיקום הא דר"י בריה דר"ש בן פזי אליביה והאי דקא מיפלגי בדיעבד להודיעך כחו דר' יוסי: **אלא הא דתניא כו' מני:**

לעולם

שיור התפר הלכה למשה מסיני. נראה דאף במגילה ובשאר ספרים בעינן שיור התפר כיון דטעמא הוי כדי שלא יקרע: **חוץ** מחרש. סתם חרש [י] הוי אינו שומע ואינו מדבר [א] אבל חרש דהכא מדבר הוא מדקרי המגילה ופקח הוא לכל דבריו חוץ מדבר זה שצריך שישמיע לאזנו: **ורבי** יהודה מכשיר. קשה באיזה קטן איירי אי בלא הגיע לחינוך מאי טעמא דרבי יהודה דמכשיר [ב] והא אמרינן בסוף פ' בתרא דראש השנה (דף כט.) כל שאינו מחויב בדבר אין מוציא אחרים ידי חובתן ואי הגיע לחינוך מאי טעמא דרבנן דפסלי והלא כל האחרים נמי אין חייבין אלא מדרבנן [ג] וא"כ קשיא אמאי לא אמרינן דאתי דרבנן ומפיק דרבנן דהכי נמי אמרינן פ' מי שמתו (ברכות דף כ: ושם) דבן מברך לאביו אע"פ שהוא קטן ויוצא בברכתו ומוקי לה התם כגון שאכל האב כזית או כביצה דהוי שיעורא דרבנן ואתי קטן שחיובו דרבנן ומפיק האב שלא אכל אלא שיעורא דרבנן ואמאי לא אמרינן כן במגילה וכן בפ' לולב הגזול (סוכה דף לח: ושם) דאמר אין קטן מוציא [בקריאת הלל] ועונין אחריו מה (ג) שהן אומרים מאי שנא מברכת המזון וי"ל דלעולם מיירי בקטן שהגיע לחינוך ואפ"ה פסלו רבנן משום דמגילה ליכא חיובא אפילו בגדולים אלא מדרבנן וקטן אין מחויב אלא מדרבנן אפילו בשאר מצות ובגדול ליכא אלא חד דרבנן במגילה שהרי בשאר מצות הוא חייב דאוריי' ולא אתי תרי דרבנן ומפיק חד דרבנן אבל ההיא דבהמ"ז מיירי שהקטן אכל כדי שביעה דהוי חיובא דאורייתא וליכא אלא חד דרבנן ומפיק האב שלא אכל אלא שיעורא דרבנן ומ"מ קשיא דקאמרינן [ז] דרב ששת ורב יוסף אמרי אגדתא בלילי פסחים ומוציאין האחרים משום דסברי מצה בזמן הזה דרבנן ולפי מה שפירש' קשה היכי אתו אינהו דהוו תרי דרבנן דהא סומא פטור מלומר האגדה ומפקי האחרים דחייבים מיהא דרבנן וליכא בהו אלא חד דרבנן וי"ל דסומא עדיף מקטן שהרי נתחייב כבר מדאורייתא משא"כ בקטן (ח): **ודלמא** ר' יהודה היא. משום דפסיק התם כרבי יהודה דחיק לאוקומי מתני' כוותיה: **אלא** הא דתניא לא יברך אדם ברכת המזון בלבו. קשיא היכי מדמינן ברכת המזון לקריאת שמע בשלמא מגילה איכא למימר דסבר כמאן דאמר דצריך בקריאת שמע השמעת אוזן וסבר דתקינו רבנן מגילה כעין דאורייתא אבל ברכת המזון דהוי דאורייתא ולא כתיב ביה שמע מנלן לתקן ביה דצריך שישמיע לאזנו ויש לומר דקים ליה דגמרינן ברכת המזון מקריאת שמע [ד]:

ולא

עין משפט
נר מצוה

לב א מיי' פ"ב מהל' מגילה הלכה ח סמג עשין ד טוש"ע א"ח סי' תרלא סעיף ח:

לג ב מיי' פ"ט מהל' ס"ת הלכה יד סמג עשין כה טוש"ע י"ד סי' רעח סעיף א [וטוש"ע א"ח סי' תרלא סעיף ז]:

לד ג מיי' פ"א מהלכות מגילה הלכה ב סמג עשין ד טוש"ע א"ח סי' תרפט סעיף ב:

לה ד מיי' פ"א מהלכות ברכות הלכה ז [טוש"ע א"ח סי' קפה סעי' ב]:

* * *

רבינו חננאל

אמר ר' יוחנן הקורא במגילה הכתובה בין הכתובים לא יצא. ומחו לה אמוחה לא אמרו לא יצא אלא בצבור. שמע מינה קורין אותה ביחיד, כרב. ושיור התפר, פי' שיניח כמו אצבע ועוד בתחילת[ה] ואחר כך יתפור בגדין, הלכה למשה מסיני היא. ואוקימנא כדי שלא יקרע. ואמר ר' יוחנן אילמלא נשתייר במערה שעמד בה משה ואליהו כמלוא מחט נקב סידקית, לא יכלו לעמוד מפני האורה. דכתיב כי לא יראני האדם וחי. ומאי דכתיב ועליהם ככל הדברים, דייקינן מן עליהם, מלמד שהראהו הק'ב"ה למשה בסיני דקדוקי תורה ודקדוקי סופרים ומה שעתידין לחדש ומאי ניהו מקרא מגילה. **ירושלמי** וזכרם לא יסוף מזרעם, מיכן שקבעו להם חכמים מסכת. **מתני'** הכל כשרין לקרוא את המגילה חוץ מחרש שוטה וקטן, ר' יהודה מכשיר בקטן. מאן תנא חרש אפילו דיעבד לא, ואוקמה רב מתנה לר' יוסי, דתנן הקורא את שמע ולא השמיע לאזנו יצא, ר' יוסי אומר לא יצא. פירוש כיון שלא שמע הריהו כחרש לפיכך [לא יצא]. ואמרינן ודילמא מתניתין ר' יהודה היא ולכתחילה הוא דלא, הא דיעבד שפיר דמי. ודחינן קתני חרש בהדי שוטה דשמעינן מינה חרש דומיא דשוטה, מה שוטה דיעבד פסול אף חרש נמי כן. ואמרינן ודילמא הא כדאיתיה והא כדאיתיה, כלומר אע"פ ששנאם כאחד כל אחד יש לו דרך. ודחינן מדסיפא ר' יהודה ומכשיר בקטן, רישא דפסיל בקטן לאו ר' יהודה היא, דאם כן קשיא דר' יהודה אדר' יהודה. ופרקינן כולה ר' יהודה היא ותרי גווני קטן, רישא בקטן שלא הגיע לחינוך, והוא כדתנן בפרק יום הכיפורים תינוקות אין מענין אותן (לשעות) ביום הכיפורים אבל מחנכין אותן קודם שנה ושתים כדי (רגילים) [להרגילם] למצוות. ואמר ר' יוחנן בן עֲשר בן י"א מחנכין אותן לשעות כו'. ולפיכך פסול. אבל סיפא דקתני ר' יהודה מכשיר בקטן, הוא קטן (שלא) [ש]הגיע לחינוך מבן י"א שנה ולמעלה ולפיכך אמר כשר ואפילו לכתחילה כשר. ודחינן במאי אוקימתא למתניתין כר' יהודה, ורישא כולה דיעבד אין לכתחילה לא, (ר') א'לא הא דתני חרש המדבר ואינו שומע תורם לכתחלה מני, הא ר' יהודה דאיעבד מכשיר אבל לכתחילה ולא דיעבד מכשיר, הא דקתני תורם לכתחלה מני היא. וקשיא לן אי הכי היה לו להקשות אי הכי ליתני ר' יהודה מכשיר בקטן ובחרש. ופרקינן חדא מתרתי מותיב ליה. ומתמהינן ואלא מאי הא דתני חרש תורם לכתחילה ר' יהודה היא, אלא הא דתניא לא יברך אדם לכתחילה ברכת המזון בלבו ואם בירך יצא כו'.

מסורת הש"ס

א) [עי' ברכות ה. ועי' פירוש על זה בהקדמת התוי"ט], ב) ברכות טו. [ערכין ג:], ג) ג"ז שם. לעיל יז:, ד) ברכות טו., ה) [ד"ה מחט אחרי ד"ה אלמלי], ו) [תרומות פ"א מ"ב], ז) [פסחים קטז:], ח) [וע"ע תוס' לקמן כד. ד"ה אבל וד"ה מי ותוס' עירובין לו. ד"ה דלמא],

* * *

תורה אור השלם

1. וַיֹּאמֶר לֹא תוּכַל לִרְאֹת אֶת פָּנָי כִּי לֹא יִרְאַנִי הָאָדָם וָחָי:
שמות לג כ

2. וַיִּתֵּן יְיָ אֵלַי אֶת שְׁנֵי לוּחֹת הָאֲבָנִים כְּתֻבִים בְּאֶצְבַּע אֱלֹהִים וַעֲלֵיהֶם כְּכָל הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר יְיָ עִמָּכֶם בָּהָר מִתּוֹךְ הָאֵשׁ בְּיוֹם הַקָּהָל:
דברים ט י

* * *

גליון הש"ס

גמרא בצבור שנו. עי' לעיל דף ה ע"א תו' ד"ה הוה עובדא: רש"י ד"ה מחט סדקית וכו' ויש מחט אחרת. במתני' דשבת דף קכב ע"ב: תוס' ד"ה ור"י מכשיר וכו' ולא אתי תרי דרבנן. עיין לקמן דף כד ע"א תוס' ד"ה אבל: בא"ד וי"ל דסומא עדיף. עיין לקמן דף כד ע"א תוס' ד"ה מי שלא ראה: תוס' ד"ה ודלמא ר' היא משום דפסיק. כעין זה שבת דף לו ע"א תוס' ד"ה לעולם:

* * *

הגהות הב"ח

(א) גמ' לאו ר' יהודה היא (ודלמא כולה וכו' לכשירה) תא"מ ונ"ב רש"י לא גרס ליה: (ב) תוס' ד"ה ור' יהודה וכו' אחריו מה שהוא אומר:

* * *

מוסף רש"י

מאן תנא חרש דיעבד נמי לא. דקתני גבי שוטה (ברכות טו.).

* * *

מוסף תוס'

א. ודינו כשוטה לכל דבריו. ריטב"א. ב. והא לאו כלום הוא ולא מיחייב כלל. רשב"א. ג. [ד]מגילה אינה אלא מדברי קבלה ודברי קבלה כדברי סופרים. רשב"א. ד. [עוי"ל] דכי היכי דבמגילה דלא הוי אלא מדרבנן תיקנו להשמיע לאזנו כ"ש ברכת המזון דהוי דאורייתא שתיקנו להשמיע לאזנו. תוס' הרא"ש.

מסורת הש"ס

א) [צ"ל דתניא], ב) [תוספתא פ"ב], ג) [סנהדרין נג:], ד) [תוספתא פ"ב], ה) [פרה סוף פי"ב], ו) לעיל ד., ז) [מצורע מכלתא דזבים פרק ח], ח) [דף עג.], ט) [ועי' תוס' יבמות מו: ד"ה דאין], י) [בסנהדרין לד: ועי' תוספ' שם ד"ה דכתיב ובתו' מו"ק ח. ד"ה נפקא ותוס' זבחים קיז. ד"ה והתורה], כ) [יבמות עב:], ל) [ועי' תוס' יבמות עב: ד"ה אין ותוס' קדושין כט. ד"ה אותו],

תורה אור השלם

1. שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלֹהֵינוּ יְיָ אֶחָד: דברים ו ד

2. וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם עַל לְבָבֶךָ: דברים ו ו

3. וְהַיָּמִים הָאֵלֶּה נִזְכָּרִים וְנַעֲשִׂים בְּכָל דּוֹר וָדוֹר מִשְׁפָּחָה וּמִשְׁפָּחָה מְדִינָה וּמְדִינָה וְעִיר וָעִיר וִימֵי הַפּוּרִים הָאֵלֶּה לֹא יַעַבְרוּ מִתּוֹךְ הַיְּהוּדִים וְזִכְרָם לֹא יָסוּף מִזַּרְעָם: אסתר ט כח

4. וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי יִמּוֹל בְּשַׂר עָרְלָתוֹ: ויקרא יב ג

5. וְהִזָּה הַטָּהֹר עַל הַטָּמֵא בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וְחִטְּאוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וְכִבֶּס בְּגָדָיו וְרָחַץ בַּמַּיִם וְטָהֵר בָּעָרֶב: במדבר יט יט

6. זֹאת תּוֹרַת הַזָּב וַאֲשֶׁר תֵּצֵא מִמֶּנּוּ שִׁכְבַת זֶרַע לְטָמְאָה בָהּ: ויקרא טו לב

7. כָּל הַמִּשְׁכָּב אֲשֶׁר תִּשְׁכַּב עָלָיו כָּל יְמֵי זוֹבָהּ כְּמִשְׁכַּב נִדָּתָהּ יִהְיֶה לָּהּ וְכָל הַכְּלִי אֲשֶׁר תֵּשֵׁב עָלָיו טָמֵא יִהְיֶה כְּטֻמְאַת נִדָּתָהּ: ויקרא טו כו

גליון הש"ס

תוס' ד"ה ולא טובלין וכו' וגם צרי' טבילה לאחריה. עי' חגיגה דף כג ע"א תוס' ד"ה עשאוהו: **בא"ד** דאי לפני ההזאה היאך מותר לטבול ביוה"כ. עי' שבת דף קיא ע"א תוס' ד"ה לא ס"ד:

הגהות הב"ח

(א) גמ' לא מצי טבלה משום דכתיב כל: (ב) תוס' ד"ה ולא טובלין וכו' הזב והזבה וטמא מת טובלין כדרכן ביום הכפורים ר' יוסי אומר:

מוסף רש"י

ולשנותה ביום. זכר לנס שהיו זועקין בימי צרתן יום ולילה (לעיל ד.).

מוסף תוס'

א. שהיא כדי לטהר מטומאה. יבמות מו: תוד"ה דאין. שיש אחריה הערב שמש. ר"ש פרה פי"ב מי"א. ב. כדכתיב בקרא והזה בריישא והדר ורחץ במים. ג. והיינו ודאי כסדר מדכר להו מילה בתחלה ואח"כ טבילה כדתניא לכשיתרפא מטבילין אותו מיד ואח"כ הזאה. ריטב"א. מדהזכיר טבילה מקמי הרצאת דמים ש"מ דטבילה קודם להזאה וכדקתני נמי התם מילה קודם טבילה וצריך שיקדים מילה לטבילה ואילו שינה לא עשה ולא כלום וכדמשמע בפ' החולץ דקאמר התם נתרפא מטבילים אותו מיד דלא משהינן מצוה ואם איתא יטבול קודם מילה כדי שלא יצטרך להתעכב עד שיתרפא. רשב"א. ד. וא"כ על כרחין טבילה שלאחריה ביום היא. רשב"א. ה. כנדה וזבה ושאר חייבי טבילות שכשעבר זמן טבילתן טובלין בין ביום ובין בלילה, וכ"ת שאני הכא דאיתקש להזאה והזאה לעולם ביום ולא בלילה דא"כ תיבעי שביעי דוקא כהזאה. רשב"א. ו. אלמא בטבילה דקמי הזאה היא. ריטב"א. ז. דטבילה דבתר הזאה לא איתקש להזאה דאילו הזאה פסולה בח' ובט' כדאמרינן במסכת קידושין פרק האומר (סב.) ואילו טבילה איתא בז' או אח"כ כדאיתא במסכת נזיר פרק ג' מינין (מד:) הא דטבל בז' הא דטבל בח'. ריטב"א. ח. [ו]מה תועיל טבילה לטמא מת כיון דאי אפשר לו להזות ביוהכ"פ. תוס' הרא"ש יומא פח. ט. דבנזיר פרק ג' מינים מוכח דאם הזה בשביעי יכול לטבול בשמיני. שם. י. כההיא דאמרינן באחד דיני ממונות דאין רואין נגעים אלא ביום דכתיב וביום הראות בו והא דרשא דאביי היא ולא מייתי היא דרבא דדריש ליה מכנגע נראה לי ולא לאורי, וכן רבים בתלמוד. רשב"א. יא. ליתני דזב וזבה גדולה וזבה קטנה זמנה ביום ונדה וזמנה בלילה. ריטב"א.

לעולם ר' יהודה. ואפי' לכתחילה מכשיר ומתני' רבי יוסי היא ואפי' דיעבד לא: **והאי.** דתורם לכתחילה ר' יהודה: **והאי.** דברהמ"ז: **דרביה.** משמו של ר' אלעזר בן עזריה אמרה שצריך להשמיע והאי לישנא משמע לכתחילה אבל דיעבד יצא: **והשתא דאתית להכי.** לאשמועינן הא פלוגתא דר' יהודה ור"מ: **אפי' תימא ר' יהודה.** דאמר בק"ש יצא דיעבד אין לכתחילה לא ומתני' נמי לכתחילה הוא דפסלה לחרש ור' יהודה היא והך דברכת המזון נמי ר' יהודה היא ודקשיא לך הא דיהודה בריה דר' שמעון בן פזי מני לא ר' יהודה ולא ר' יוסי ר"מ היא דמכשר לכתחילה: **מן המתיר.** ר' יהודה שקרית לפניו הוא המתיר את הקטן ואין לך להביא ראיה ממנו שהרי רבים חולקין עליו: **מתני' ולא טובלין.** משיגיע שביעי לזב ולטמא מת אין אומרים משחשיכה בכניסת שביעי ראוי לטבול אע"ג דלילה תחילת יום היא הכא יום בעינן אבל משעבר היום מותר לטבול בלילה. ובגמרא יליף לה לכולהו: **וכן שומרת יום כנגד יום.** בגמרא מפרש מאי שנא דנקט להא תו באנפי נפשה הא תנא ליה אין טובלין: **עד הנץ החמה.** שילא מספק לילה: **וכולן שעשו כו'.** דמעלות השחר יממא הוא אבל לפי שאין הכל בקיאין בו צריכין להמתין עד הנץ החמה: **גמ' כי קתני.** עד שתהא הנץ החמה אדיום אקרייה שניה וקאמר שיהא של יום ביום: **ואיתקש טבילה.** דכתיב בסיפיה ורחץ במים וה"ה לזב וזבה: ה"ג **פשיטא מאי שנא שומרת יום כנגד יום כו':** **שומרת יום כנגד יום.** לאחר שכלו שבעה ימי נדה נכנסין י"א יום הקרויין ימי זיבה שאם תראה בהן ג' ימים רצופין הרי היא זבה וטעונה ספירת שבעה וקרבן ואם תראה יום אחד שומרת יום למחרת וטובלת. ומקראי יליף לה בתורת כהנים[ז] ומייתי לה בשמעתא בתרייתא דמסכת נדה[ח]: **תיהוי.** הך ראיה של זבה כראיה ראשונה של זב דאיתקש לבעל קרי דכתיב זאת תורת הזב ואשר תצא ממנו שכבת זרע חדא זיבה כתיב הכא והיינו ראיה ראשונה ואשר תצא ממנו שכבת זרע היינו בעל קרי: **משום דכתיב יהיה** גרסינן. כל ימי זוב טומאתה כמשכב נדתה יהיה לה והך קרא בראיית שומרת יום כנגד יום קאי מרבוי כל ימי דרשינן לה במסכת נדה (דף עג.) ואמרינן התם יהיה לה מלמד שסופרת אחד לאחד קלת מיום המחרת. הלכך בלילה מיהת תטבול דעבדה קלת שימור:

לעולם ר' יהודה ואפי' לכתחילה ולא קשיא הא דידיה הא דרביה דתניא ר' יהודה אומר משום ר"א בן עזריה הקורא את שמע צריך שישמיע לאזנו שנאמר [1]שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד השמע לאזניך מה שאתה מוציא מפיך ר"מ אומר [2]אשר אנכי מצוך היום על לבבך אחר כוונת הלב הן הן הדברים השתא דאתית להכי אפילו תימא רבי יהודה כרביה סבירא ליה והא דתני יהודה בריה דר' שמעון בן פזי ר"מ היא: ר' יהודה מכשיר בקטן: [א](דתניא) [ב]א"ר יהודה קטן הייתי וקריתיה למעלה מרבי טרפון וזקנים בלוד אמרו לו [ג]אין מביאין ראיה מן הקטן תניא אמר רבי [ד]קטן הייתי וקריתיה למעלה מרבי יהודה אמרו לו אין מביאין ראיה מן המתיר ולימרו ליה אין מביאין ראיה מן הקטן חדא ועוד קאמרו ליה חדא דקטן היית ועוד אפילו גדול היית אין מביאין ראיה מן המתיר: **מתני'** [א]אין קורין את המגילה [ב]ולא מלין [ג]ולא טובלין [ד]ולא מזין [ה]וכן שומרת יום כנגד יום לא תטבול עד שתנץ החמה [ה]וכולן שעשו משעלה עמוד השחר כשר: **גמ'** מנלן דאמר קרא [3]והימים האלה נזכרים ונעשים ביום אין בלילה לא לימא תיהוי תיובתא דר' יהושע בן לוי [ו]דאמר ריב"ל חייב אדם לקרות את המגילה בלילה ולשנותה ביום כי קתני אדיום: ולא מלין וכו': דכתיב [4]וביום השמיני ימול: ולא טובלין ולא מזין וכו': דכתיב [5]והזה הטהור על הטמא [וגו'] ביום השביעי ואיתקש טבילה להזיה: וכן שומרת יום כנגד יום לא תטבול עד שתנץ החמה וכו': פשיטא מ"ש שומרת יום כנגד יום מכל חייבי טבילות איצטריך סלקא דעתך אמינא תיהוי כראיה ראשונה של זב וראיה ראשונה של זב איתקש לבעל קרי דכתיב [6]זאת תורת הזב ואשר תצא ממנו שכבת זרע מה בעל קרי טובל ביום האי נמי ליטבול ביומיה והא בימַמא לא מצי טבלה (א) דכתיב [7]כל ימי זובה כמשכב נדתה יהיה לה בליליא מיהת ליעביד מקצת שימור ותיטבול קמ"ל כיון דבעיא ספירה ספירה

ולא טובלין ולא מזין אלא ביום. קשיא דהתנן במסכת פרה (פי"ב משנה י"א) אין טובלין האזוב בלילה ומזין ביום אבל הוא עצמו טובל בלילה ומזין עליו ביום והכא אמרינן דצריך לטבול ביום ופר"ת דשתי טבילות הן אחת לפני ההזאה כדי לקבל ההזאה ואותה הויא בלילה כדתנן במסכת יבמות (דף מו:) ואחת לאחר ההזאה [א] והיינו ההיא דכתיבא בקרא [ב] וההיא הויא ביממא והכי נמי משמע פ"ב דכריתות (דף ט.) דאיכא טבילה לפני ההזאה דקאמרינן מה אבותיכם לא נכנסו לברית אלא במילה וטבילה והרצאת דמים והרצאת דמים נפקא לן מויזרוק את הדם וטבילה נפקא לן משום דגמירי דאין הזאה בלא טבילה לפניה כדי לקבל ההזאה [ג] והזאת פרה במקום אותה הזאה עומדת ואם כן צריך טבילה לפניה ° וגם צריך טבילה לאחריה דהא בספרי קתני שאם הקדים טבילה להזאה לא עשה ולא כלום אלמא שיש טבילה לאחר הזאה כדמשמע התם ואחת קודם ההזאה כדמשמע בכריתות ובכמה מקומות בגמרתנו שמזכיר טבילה לפני ההזאה ומ"מ קשה הכא באיזה טבילה איירי אי בטבילה דלפני ההזאה כדמשמע לישנא דנקט טובלין ברישא אם כן הויא אפילו בלילה כדפרישית ואי איירי באותה שלאחר הזאה מאי איריא משום דאיתקש להזאה תיפוק ליה משום דהויא לאחר ההזאה ואינה אלא ביום [ד] ולמעוטי לילה שלאחר ההזאה דהיינו ליל שמיני לא איצטריך דכיון דעבר שביעי פשיטא דמותר לטבול בכל עת שירצה [ה] וגם רש"י פירש כן דמשעבר היום מותר לטבול בלילה לכך נראה כפירוש ריב"א דהכא מיירי בטבילת אזוב דהויא ביממא כדתנן במסכת [פרה שם] ולהכי נקט טובלין ואח"כ מזין [ו] וה"נ משמע בירושלמי דמייתי קרא דוטבל והזה למדרשא דאתקש טבילה להזאה והיינו טבילת אזוב [ז] [ט] ומיהו קשה לר"י דהא אמר בשלהי מסכת יומא (דף פח.) הזב והזבה וטמא מת (ב) טבילתן ביום ר' יוסי אומר מן המנחה ולמעלה לא יטבול פירוש אחר שהתפלל תפלת המנחה דתפילת נעילה יכול הוא לאומרה בלילה ופשיטא דהיינו ביום שלאחר ההזאה ° דאי לפני ההזאה היאך מותר לטבול ביום הכפורים אי משום דטבילה בזמנה מצוה מכל מקום ההזאה הויא שבות כדאמר פרק אלו דברים (פסחים דף סה:) והיאך יכול לעשות [ח] ואם תפרש שהזה מאתמול ועכשיו הוא טובל בשמיני [ט] אין זו טבילה בזמנה ולא דחיא יום הכפורים וצ"ל שקיבל ההזאה מקטן או בשוגג או שעבר והזה:

דכתיב וביום השמיני ימול. קשיא דבפרק ר' אליעזר אומר אם לא הביא (שבת דף קלג. ושם) דריש האי קרא לומר אפילו בשבת ומבן שמונת ימים דריש ולא בלילה ותניא התם כוותיה דרבי יוחנן וי"ל דהכא מייתי הדרשה הפשוטה יותר כראיית נגעים [י] [י] והקשה ה"ר אפרים כיון דמילה אינה בלילה אם כן הויא מצות עשה שהזמן גרמא שהנשים פטורות ממנה וא"כ קשיא למה לי בפ"ק דקדושין (דף כט. ושם) קרא דאותו לומר דאשה אינה חייבת למול תיפוק ליה דמצות עשה שהזמן גרמא היא וי"ל דאי לאו אותו הוה אמינא דהאי דנשים פטורות ממצות עשה שהזמן גרמא היינו היכא דליכא כרת דומיא דמצה ושמחה והקהל דלית בהו כרת ומנייהו ממעטינן נשים אבל מילה שיש בה כרת ונכרתו עליה שלש עשרה בריתות הוה אמינא דמחייב בהו נשים למול את בנייהו קמ"ל אותו דלא אי נמי למילה שלא בזמנה וכמאן דאמר [כ] דנוהגין בין ביום בין בלילה [ל]:

מאי שנא שומרת יום כנגד יום וכו'. אי ולא טובלין דלעיל איירי בטבילת אדם אתי שפיר דבעי מאי שנא שהזכיר בפני עצמה אבל אי איירי בטבילת אזוב צריך לפרש הכי מאי שנא שהזכיר שומרת יום לומר שהיא ביום מכל שאר חייבי טבילות [יא]:

עין משפט נר מצוה

לו א טוש"ע א"ח סימן תרפז סעיף א:

לז ב מיי' פ"א מהלכות מילה הלכה ח סמג עשין כח טוש"ע י"ד סי' רסב סעיף א:

לח ג מיי' פ"א מהלכות מקואות הלכה ו סמג עשין רמח:

לט ד מיי' פי"א מהל' פרה אדומה הלכה א סמג עשין רלג:

מ ה מיי' פ"ו מהלכות אסורי ביאה הלכה ט סמג לאוין קיא ועשין רמג טור יו"ד סימן קפג:

רבינו חננאל

ופרקינן לעולם תרווייהו ר' יהודה היא והא דתני חרש תורם לכתחילה דידיה, ומתניתין דאוקימנא דאיעבד והא דתני ואם ברך יצא תני לה ר' יהודה משמיה דרביה. דתניא ר' יהודה אומר משום ר' אלעזר בן עזריה הקורא את שמע צריך שישמיע לאזנו שנאמר שמע ישראל, השמע לאוזניך לכתחילה מה שאתה מוצא מפיך. ר' מאיר אומר כשהוא אומר אשר אנכי מצוך היום על לבבך, אחר כוונת הלב הן הן הדברים, כלומר אין צריך להשמיע ואפילו לא הוציא הדברים מפיו אלא בירך בלבו יצא. והדר אוקימנה למתניתין ר' יהודה לכתחילה לא יקרא החרש ודאיעבד אם קרא יצא. וכן אם בירך בלבו לכתחילה לא, אבל בדיעבד יצא. והא דתני חרש תורם לכתחילה ר' מאיר היא. **תניא** אמר ר' קטן הייתי וקראתיה למעלה מר' יהודה (וכו'). אמרו חדא דקטן היית ואין עדות מקטן. ועוד ר' יהודה שקרית למעלה ממנו מכשיר הוא ואין מביאין ראיה מן המתיר. וקיימא לן כלישנא בתרא דרב יוסף דאמר (ברכות טו, ב) מחלוקת בקריית שמע אבל בשאר מצוות דברי הכל יצא. **ואמר** רב חסדא אמר ר' שילא הלכתא כר' יהודה. ועוד אמר הלכתא כר' יהודה שאמר משום ר' אליעזר בן עזריה. **הילכך** לכתחילה לא מוקמינן חרש מדבר ואינו שומע למפרס על שמע ולברך ברכת המזון ואי עבד שפיר דמי. **ירושלמי** ר' יוסי אומר כתיב והאזנת למצותיו, השמע לאזניך מה שאתה מוציא מפיך. בר קפרא אמר צריך לקרותה בפני הנשים והקטנים שאף הן היו בספק נפשות. [מתני'] אין קורין את המגילה אלא ביום, שנאמר והימים האלה נזכרים ונעשים וגו', ביום ולא בלילה. והני מילי בקריאה של יום, כדקתני ולשנותה ביום. **ולא מוהלין**, דכתיב וביום השמיני ימול. **ולא טובלין ולא מזין**, דכתיב והזה הטהור על הטמא ביום השלישי, ואיתקש טבילה להזאה שנאמר והזה ורחץ. אלו כולן **וכן שומרת יום כנגד יום** כגון שראתה בי"א יום שבין נידה לנידה שהן ימי זיבה, הדין לישב שלא תגע בדבר ולא תטהר למחר יום כול[ו] ואם לא ראתה בו דם טובלת ביום שלישי [א]לראייתה משתניץ החמה וטהורה אבל קודם שתנץ החמה לא. **ירושלמי** כל חייבי טבילות טבילתן ביום, נידה ויולדת טבילתן בלילה. נידה שעובר זמנה, פירוש אחר שבעת ימים לנידה דאורייתא או אחריו(ו) שבעה נקיים (ו)[ל]ספק זבה, טובלת בין ביום בין בלילה. דרש ר' חייא בר בא לצוריא, נידה שעובר זמנה טובלת אפילו ביום. תמן אמרו אפילו עובר זמנה לא, מפני חמותה ומפני כלתה. אשה משל בן[י]ת רבותינו ראוה טובלת כדרכה ביום ואמרו עוברת זמן היתה. נידה שנאנסה וטבלה ר' שמי בשם רב טהורה לביתה וטמאה לטהרות. ר' אלעזר משום ר' חנינא טמאה בין לביתה בין לטהרות, שנאמר וכבס שנית וטהר, מה הראשונה לדעת שנאמר וצוה הכהן וכבסו, אף שנייה לדעת.

[א] עי' נדה ע"ב. ובמשנה טבלה ביום שלאחריו כו' וצ"ע.

עין משפט נר מצוה

מא א מיי' פ"א מהל' מגילה הל' ג סמג עשין מד"ס ד טוש"ע א"ח סימן תרפז סעיף א [וטור סימן תרפח]:

מב ב מיי' פ"ג מהל' חנוכה הלכה ט:

מג ג טוש"ע א"ח סימן תקפח סעיף א:

מד ד מיי' פ"ז מהלכות לולב הלכה י סמג עשין מד טוש"ע א"ח סימן תרנב סעיף א:

מה ה מיי' פ"ג מהל' תפלה הלכה ה סמג עשין יט טוש"ע א"ח סימן רפו סעיף א:

מו ו מיי' פ"ד מהלכות מעשה הקרבנות הל' ו סמג עשין קפג:

מז ז מיי' פ"ב מהלכות עבודת יוה"כ הל' ז:

מח ח מיי' פי"א מהל' מעשר שני הל' ד [טוש"ע י"ד סימן שלא סעיף קמב]:

מט ט מיי' פ"ב מהל' עבודת יוה"כ הל' ז:

נ י מיי' פ"ד מהלכות מעשה הקרבנות הלכה ו סמג עשין קפג:

כ [מיי' פ"ו מהל' פרה הל' ב]:

נא ל מיי' פ"ד מהל' סוטה הלכה ב סמג עשין נו:

נב מ מיי' פ"י מהלכות רוצח הלכה ה סמג עשין עח:

נג נ מיי' פי"א מהל' טומאת צרעת הלכה ג סמג עשין רלו ורלז:

נד ס מיי' פ"ז מהלכות תמידין ומוספין הל' ז סמג עשין קנט:

נה ע פ מיי' פ"ד מהל' מעשה הקרבנות הל' ו סמג עשין קסג:

נו צ מיי' פ"ב מהלכות עבודת יוה"כ הל' ו:

◆

גליון הש"ס

גמרא דכתיב וסמך ושחט. עיין מנחות דף לג ע"ב תוס' ד"ה ידו: **תוספות** ד"ה לקמיצה וכו' וכן תנופה והגשה. עיין קדושין דף לו ע"א תוס' ד"ה הסמיכות ולע"ג:

◆

תורה אור השלם

1. וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לָאוֹר יוֹם וְלַחֹשֶׁךְ קָרָא לָיְלָה וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹקֶר יוֹם אֶחָד: בראשית א ה

2. וַאֲנַחְנוּ עֹשִׂים בַּמְּלָאכָה וְחֶצְיָם מַחֲזִיקִים בָּרְמָחִים מֵעֲלוֹת הַשַּׁחַר עַד צֵאת הַכּוֹכָבִים: נחמיה ד טו

3. גַּם בָּעֵת הַהִיא אָמַרְתִּי לָעָם אִישׁ וְנַעֲרוֹ יָלִינוּ בְּתוֹךְ יְרוּשָׁלָ͏ִם וְהָיוּ לָנוּ הַלַּיְלָה מִשְׁמָר וְהַיּוֹם מְלָאכָה: נחמיה ד טז

4. וְהַיָּמִים הָאֵלֶּה נִזְכָּרִים וְנַעֲשִׂים בְּכָל דּוֹר וָדוֹר מִשְׁפָּחָה וּמִשְׁפָּחָה מְדִינָה וּמְדִינָה וְעִיר וָעִיר וִימֵי הַפּוּרִים הָאֵלֶּה לֹא יַעַבְרוּ מִתּוֹךְ הַיְּהוּדִים וְזִכְרָם לֹא יָסוּף מִזַּרְעָם: אסתר ט כח

5. מִמִּזְרַח שֶׁמֶשׁ עַד מְבוֹאוֹ מְהֻלָּל שֵׁם יְיָ: תהלים קיג ג

6. זֶה הַיּוֹם עָשָׂה יְיָ נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בוֹ: תהלים קיח כד

7. וּלְקַחְתֶּם לָכֶם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן פְּרִי עֵץ הָדָר כַּפֹּת תְּמָרִים וַעֲנַף עֵץ עָבֹת וְעַרְבֵי נָחַל וּשְׂמַחְתֶּם לִפְנֵי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם שִׁבְעַת יָמִים: ויקרא כג מ

8. וּבַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ מִקְרָא קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ יוֹם תְּרוּעָה יִהְיֶה לָכֶם: במדבר כט א

9. אֵלֶּה מוֹעֲדֵי יְיָ אֲשֶׁר תִּקְרְאוּ אֹתָם מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ לְהַקְרִיב אִשֶּׁה לַייָ עֹלָה וּמִנְחָה זֶבַח וּנְסָכִים דְּבַר יוֹם בְּיוֹמוֹ: ויקרא כג לז

10. וְהִקְרִיב אַהֲרֹן אֶת פַּר הַחַטָּאת אֲשֶׁר לוֹ וְכִפֶּר בַּעֲדוֹ וּבְעַד בֵּיתוֹ: ויקרא טז ו

11. כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכֹּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי יְיָ תִּטְהָרוּ: ויקרא טז ל

12. וְאָמַרְתָּ לִפְנֵי יְיָ אֱלֹהֶיךָ בִּעַרְתִּי הַקֹּדֶשׁ מִן הַבַּיִת וְגַם נְתַתִּיו לַלֵּוִי וְלַגֵּר לַיָּתוֹם וְלָאַלְמָנָה כְּכָל מִצְוָתְךָ אֲשֶׁר צִוִּיתָנִי לֹא עָבַרְתִּי מִמִּצְוֹתֶיךָ וְלֹא שָׁכָחְתִּי: דברים כו יג

13. הַיּוֹם הַזֶּה יְיָ אֱלֹהֶיךָ מְצַוְּךָ לַעֲשׂוֹת אֶת הַחֻקִּים הָאֵלֶּה וְאֶת הַמִּשְׁפָּטִים וְשָׁמַרְתָּ וְעָשִׂיתָ אוֹתָם בְּכָל לְבָבְךָ וּבְכָל נַפְשֶׁךָ: דברים כו טז

14. וְסָמַךְ אֶת יָדוֹ עַל רֹאשׁ קָרְבָּנוֹ וְשָׁחַט אֹתוֹ לִפְנֵי אֹהֶל מוֹעֵד וְזָרְקוּ בְּנֵי אַהֲרֹן אֶת דָּמוֹ עַל הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב: ויקרא ג ח

15. בְּיוֹם זִבְחֲכֶם יֵאָכֵל וּמִמָּחֳרָת וְהַנּוֹתָר עַד יוֹם הַשְּׁלִישִׁי בָּאֵשׁ יִשָּׂרֵף: ויקרא יט ו

16. וַעֲשִׂיתֶם בְּיוֹם הֲנִיפְכֶם אֶת הָעֹמֶר כֶּבֶשׂ תָּמִים בֶּן שְׁנָתוֹ לְעֹלָה לַייָ: ויקרא כג יב

17. וְלָקַח הַכֹּהֵן מִיַּד הָאִשָּׁה אֵת מִנְחַת הַקְּנָאֹת וְהֵנִיף אֶת הַמִּנְחָה לִפְנֵי יְיָ וְהִקְרִיב אֹתָהּ אֶל הַמִּזְבֵּחַ: במדבר ה כה

18. אֲשֶׁר צִוָּה יְיָ אֶת מֹשֶׁה בְּהַר סִינָי בְּיוֹם צַוֹּתוֹ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְהַקְרִיב אֶת קָרְבְּנֵיהֶם לַייָ בְּמִדְבַּר סִינָי: ויקרא ז לח

19. אוֹ אִישׁ אֲשֶׁר תַּעֲבֹר עָלָיו רוּחַ קִנְאָה וְקִנֵּא אֶת אִשְׁתּוֹ וְהֶעֱמִיד אֶת הָאִשָּׁה לִפְנֵי יְיָ וְעָשָׂה לָהּ הַכֹּהֵן אֵת כָּל הַתּוֹרָה הַזֹּאת: במדבר ה ל

20. עַל פִּי הַתּוֹרָה אֲשֶׁר יוֹרוּךָ וְעַל הַמִּשְׁפָּט אֲשֶׁר יֹאמְרוּ לְךָ תַּעֲשֶׂה לֹא תָסוּר מִן הַדָּבָר אֲשֶׁר יַגִּידוּ לְךָ יָמִין וּשְׂמֹאל: דברים יז יא

ספירה ביממא היא[א]. מכאן קשיא לפירוש רש"י דכילד צולין (פסחים דף פא. ושם) דפריך ולר' יוסי דאמר מקצת היום ככולו וזבה שראתה בשבעה לספירתה אינה סותרת אם כן זבה גדולה לדידיה היכי משכחת לה ומשני [בראתה כל שני] בין השמשות דאז הוי סוף היום ותחלת האחר בטומאה וקשיא אמאי לא אמר ברואה בלילות דהא ספירת לילה לאו ספירה היא ונמצא שכל היום טמא כיון שתחילתו הוי טמא[ב] וי"ל דסבר ר' יוסי דסוף היום מהני לשמור כמו תחלת היום[ג] וה"נ משמע פרק שני דנזיר (דף טז.) בסופו דקאמר [לר"י זבה גמורה] היכי משכחת לה אי דחזי בפלגא דיומא אידך פלגא ליהוי לה שימור[ד] ואם תאמר אם כן רבי יוסי דסבר מקצת היום ככולו א"כ היה לו להקשות ר' יוסי כותאי אמרה לשמעתיה[ה] כדקפריך לרב בנדה (דף סט.) וי"ל דכותאי אמרי אפי' מיום ראשון שפסקה בו דסופרתו ליום ראשון ור' יוסי לא אמר אלא מיום שבעה[ו] (ע): **והא** קי"ל דעם צאת הכוכבים ליליא הוא. ואם תאמר כיון דקיי"ל דבצאת הכוכבים הוי לילה א"כ אמאי פליגי ר' יוסי ור' יהודה בבין השמשות (פ) לימרו בצאת הכוכבים וי"ל דאף בשיעור צאת הכוכבים יש חילוק שיש כוכבים נראין ביום[ז] (צ): **והיה** לנו הלילה למשמר. קשיא דהא אמרינן בברכות (דף ב: ושם) גבי צאת הכוכבים לילה הוא ואע"פ שאין ראיה לדבר זכר לדבר דכתיב והיה לנו הלילה למשמר ואמאי לא הוי ראייה גמורה[ח] כדמפקינן הכא מקרא ויש לומר דהתם בעי לאסוקי דזמן שכיבה דגבי ק"ש הוי צאת הכוכבים ומש"ה קאמרינן התם דאין זו ראייה גמורה דנהי דהוי לילה באותה שעה מ"מ לא הוי זמן שכיבה לכל אדם: **ולוידוי** יוה"כ דתניא. קשיא אמאי איצטריך למימר האי כיון דתנא כל היום כשר לסמיכה והלא הוידוי אינו אלא בשעת סמיכה וי"ל דאי לאו האי הוה אמינא דוידוי זה (ק) (כוידוי) דשאר סמיכות דאינו כשר כל היום ויגרוס נמי לסמיכה שלא תהא כשרה כל היום כשאר סמיכות משו"ה איצטריך למתני וידוי: **לקמיצה** ולהקטרה דכתיב ביום צוותו. אבל שחיטה[ט] לא מפקינן מהאי קרא דלאו עבודה היא[י] שהרי כשרה בזר וקרא משתעי בעבודה דכתיב להקריב את קרבניהם ° וכן תנופה והגשה[יא] (ר) אין צריך בהו כהן במנחה לפני הקמילה[יב]: (ש) **כל** הלילה כשר לקצירת העומר. אומר ר"ת שאם שכח לברך בלילה לא יברך ביום כדמשמע בהאי סתמא דמתני'[יג] דנהי דאיכא סתמא במנחות (דף עא.) דתני נקצר ביום כשר בדיעבד מ"מ סתמא דהכא עדיפא דהא קתני לה גבי הלכתא פסיקתא דדינא ועוד נראה דאפי' למאן דמכשר קצירת העומר ביום דיעבד מודה הוא גבי ספירה דאין לברך ביום[יד] משום דשנה עליה הכתוב לעכב דכתיב (ויקרא כג) תמימות ואי אתה מוצא תמימות אלא כשאתה מונה בלילה[טו] וכן כתוב בהלכות עצרת ובה"ג כתב דהיכא דאינשי לברך בלילה ימנה למחר בלא ברכה וכן הלכה אבל אם שכח לילה ויום לא ימנה עוד בברכה דבעינן תמימות וליכא (ת) ואחר שבירך על הספירה אומר יה"ר שיבנה וכו' מה שאין כן בתקיעת שופר ולולב והיינו טעמא לפי שאין (ב) אלא הזכרה עתה לבנין ביהמ"ק אבל לשופר ולולב יש עשיה:

ספירה ביממא היא: וכולן שעשו משעלה עמוד השחר כשר: מנהני מילי אמר רבא דאמר קרא [1]ויקרא אלהים לאור יום (א)למאיר ובא קראו יום אלא מעתה ולחשך קרא לילה [למחשיך ובא קרא לילה] הא קיי"ל דעד צאת הכוכבים לאו לילה הוא אלא אמר רבי זירא מהכא (ב)[2]ואנחנו עושים במלאכה וחצים מחזיקים ברמחים מעלות השחר עד צאת הכוכבים ואומר (ג)[3](והיה) לנו הלילה (ד)(למשמר) מאי ואומר וכ"ת משעלה עמוד השחר לאו יממא ומכי ערבא שמשא ליליא ואינהו מקדמי ומחשכי ת"ש (ה)(והיה) לנו הלילה משמר והיום מלאכה:

מתני' [א]כל היום כשר לקריאת המגילה [ב]ולקריאת ההלל [ג]ולתקיעת שופר (ו)[ד]ולנטילת לולב [ה]ולתפלת המוספין [ו]ולמוספין [ז]ולוידוי הפרים [ח]ולוידוי מעשר [ט]ולוידוי יוהכ"פ [י]לסמיכה לשחיטה לתנופה להגשה לקמיצה ולהקטרה למליקה ולקבלה [כ]ולהזיה [ל]ולהשקיית סוטה [מ]ולעריפת העגלה [נ]ולטהרת המצורע (ז)כל הלילה כשר [ס]לקצירת העומר [ע]ולהקטר חלבים ואברים (ח)[פ]זה הכלל דבר שמצותו ביום כשר כל היום דבר שמצותו בלילה כשר כל הלילה:

גמ' מנלן דאמר קרא [4]והימים האלה נזכרים ונעשים לקריאת ההלל דכתיב [5]ממזרח שמש עד מבואו (ט)(רבי יוסי) אומר [6]זה היום עשה ה' ולנטילת לולב דכתיב [7]ולקחתם לכם ביום הראשון ולתקיעת שופר דכתיב [8]יום תרועה יהיה לכם ולמוספין דכתיב [9]דבר יום ביומו ולתפלת המוספין כמוספין שויוה רבנן ולוידוי פרים דיליף כפרה כפרה מיום הכפורים דתניא (י)גבי יוה"כ [10]וכפר בעדו ובעד ביתו [צ]בכפרת דברים הכתוב מדבר וכפרה ביממא הוא דכתיב [11]ביום הזה יכפר עליכם: ולוידוי מעשר וכו': דכתיב [12]ואמרת לפני ה' אלהיך בערתי הקדש מן הבית וסמיך ליה [13]היום הזה ה' אלהיך מצוך: לסמיכה ולשחיטה: °דכתיב [14]וסמך ושחט וכתיב בה בשחיטה [15]ביום זבחכם ולתנופה דכתיב [16]ביום הניפכם את העומר ולהגשה דאיתקש לתנופה דכתיב [17]ולקח הכהן מיד האשה את מנחת הקנאות והניף והקריב ולמליקה ולקמיצה ולהקטרה ולהזיה דכתיב [18]ביום צוותו את בני ישראל ולהשקיית סוטה (כ)אתיא תורה תורה כתיב הכא [19]ועשה לה הכהן את כל התורה הזאת וכתיב התם [20]על פי התורה אשר יורוך ועל המשפט

מה

(ל) **קמ"ל**. כיון דהאי אחד לאחד משום ספירה היא מדוגמת ספירת ז'. כל ספירה דיממא היא דכתיב וספרה לה שבעת ימים (ויקרא טו): **מקדמי**. מקדימין: **מחשכי**. מעריבין: **ת"ש** (מ) **והיה לנו הלילה למשמר והיום למלאכה**. ש"מ כל זמן שעסוקים במלאכה קרי יום ולא קדמותא וחשכותא: **מתני' כל היום כשר**. ואע"ג דקיימא לן (נ) זריזין מקדימין למצות דכתיב וישכם אברהם בבקר (בראשית כב) אפילו הכי כשר כל היום: **לוידוי פרים**. פר העלם דבר של צבור ופר כהן משיח שמתודין עליו חטא שהביאוהו עליו כדאמרינן במסכת יומא (דף לו:) והתודה על חטאת עון חטאת כתיב הכא וכפר עליו הכהן (ויקרא ד) וכתיב התם ביום הכפורים יעמד חי לפני ה' לכפר עליו וגו' (ויקרא טז) מה להלן כפרת דברים וביום כדיליף לקמן אף כאן כפרת דברים וביום: **למליקה**. של עוף: **לקבלה**. לקבלת הדם: **להזיה**. לזריקת הדם והזיית פרים הנשרפין וחטאות הפנימיות שהיא זריקה שלהן: **גמ' בכפרת דברים**. וידוי. במס' יומא (דף לו:) מסיים לה אתה אומר בכפרת דברים או אינו אלא בכפרת דמים הרי הוא אומר ושחט את פר החטאת אשר לו (ס) למדנו שעדיין לא נשחט הפר: **כי ביום הזה יכפר עליכם**. אלמא כפרתו ביום: **והניף והקריב**. והקרבה היא הגשה דאי אפשר לומר הך הקרבה היא הקטרת הקומץ דהא כתיב בתריה וקמץ והקטיר ומה היא הגשה מגיש את המנחה ומגיעה בקרן מערבית דרומית של מזבח כנגד חודה של קרן ואח"כ קומץ ומקראי יליף לה במסכת סוטה (דף יד:) ובמנחות (דף יט:): **לקמילה ולהקטרה**. בהקטרת קומץ קאמר שהיא במנחה כנגד זריקת דם בזבחים ואינה כשרה אלא ביום אבל הקטר חלבים ואברים תנן במתני' דכשרים כל הלילה: **ביום צוותו**. להקריב את קרבניהם וכל הני הקרבת הקרבן נינהו דאילו הקטרת קומץ הקרבה (א) היא וקמילה איתקש להקטרה דכתיב וקמץ והקטיר. מליקת עוף מליקתו והזייתו כאחת והזייתו היא הקרבתו. קבלת דם הקרבה קרי לה דאמר מר (חגיגה דף יא.) והקריבו זו קבלת הדם. א"נ להקריב כל צורכי הקרבה קמילה ומליקה וקבלה כולן צרכי הקרבה הן ואי אפשר בלא הן אבל הגשה ותנופה אינן מעכבין:

משפט

מסורת הש"ס

(א) ברכות ב: פסחים ב., (ב) [ברכות שם], (ג) [נ"ל והיו], (ד) [נ"ל משמר והיום מלאכה], (ה) [נ"ל והיו], (ו) [סוכה לח.], (ז) מנחות עב., (ח) [הא דלא תנא נמי להרמה עי' תוס' יומא כ: תוס' ד"ה אלא ותוספות זבחים פו: ד"ה אלא], (ט) [נ"ל רב יוסף], (י) יומא לו:, (כ) [סוטה יז: ע"ש בתוספות ד"ה מה משפט וכו' שדחו פרש"י ומפרשים באופן אחר], (ל) [שייך לע"א], (מ) [נ"ל והיו כו' משמר והיום מלאכה], (נ) [בפסחים ד.], (ס) [ויקרא טז], (ע) [וע"ע תוספות פסחים פא. ד"ה אי נמי וכו'], (פ) [שבת לד:], (צ) [וע"ע תוספות פסחים ב. ד"ה והא], (ק) [נ"ל אינו כוידוי], (ר) [עיין תוספות מנחות ט. ד"ה מקמילה], (ש) שייך למתני', (ת) [עי' תוספות מנחות סו. סד"ה זכר למקדש],

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ביום צותו וכו' הקרבה משמע וקמילה: (ב) תום' ד"ה כל הלילה וכו' לפי שאין עתה אלא הזכרה לבנין:

◆

מוסף רש"י

למאיר ובא קראו יום. מעט שמתחיל להאיר (פסחים ב.). **ואינהו מקדמי.** משכימים קודם היום, דאימא יום לא הוי עד הנץ החמה והם מקדימין מעלות השחר, דהוי כמו מהלך ה' מילין (ברכות ב: ע"פ פסחים צג:). **ומחשכי.** ועושין מלאכה בלילה משקיעת החמה עד צאת הכוכבים (ברכות שם). **ת"ש והיו לנו הלילה משמר והיום מלאכה.** מדקאמר והיום מלאכה אלמא האי דעבד מעלות השחר עד צאת הכוכבים יממא הוא (שם). **ולמוספין.** ובלבד שיקדמו מוספין לתמיד של בין הערבים, דאמר מר עליה השלם כל הקרבנות כולם (תמורה יד.). **ולהקטר חלבים ואברים.** מה שמתעכל מן המזבח מחזיר כל הלילה (מנחות עב.). **דבר שמצותו ביום.** כגון שחיטה וזריקת דמים דכתיב ביום צותו את בני ישראל וגו' (שם). **יום תרועה יהיה לכם.** יום ולא לילה (ר"ה כח. ועי"ש לד.).

◆

רבינו חננאל

וכולן שעשו משעלה עמוד השחר כשר. שנאמר ואנחנו עושים במלאכה [ו]חצים מחזיקים ברמחים מעלות השחר עד צאת הכוכבים, שמע מינה מעלות השחר ועד צאת הכוכבים יום הוא, שנאמר והיום למלאכה, כלומר לא היו עושים מלאכה אלא ביום. [מתני'] כל היום כשר לקריאת המגילה כו'. ירושלמי לקריאת המגילה, [שנא'] ביום אשר שברו אויבי היהודים וגו'. לקריאת ההלל, שנאמר זה היום עשה ה'. לתקיעת שופר, שנאמר יום תרועה יהיה לכם. למוספין שנא' ביום צוותו את בני ישראל, ואיתקש תפלת המוספין למוספין. לנטילת לולב, שנאמר ולקחתם לכם ביום הראשון וגו'. **פי' לודוי הפרים ולודוי המעשר ולוידוי יום הכיפורים, לסמיכה, לשחיטה ולתנופה ולכפרה ולהגשה, לקמיצה ולהקטרה, למליקה ולקבלה, להזאה,**

ולהקטר

מוסף תוס'

א. משמע דספירה אינה בלילה ותנן נמי בפ' בתרא דנדה (עב.) ומודים ברואה תוך י"א יום וטבלה לערב ושמשה שהן מטמאין משכב ומושב וחייבין בקרבן, וטבלה לערב בלילה חייבין בקרבן דאלמא ספירת מקצת הלילה אינה ספירה. רשב"א. ב. ורש"י ז"ל נשמר שם מקושיא זו ופי' דלמ"ד מקצת היום ככולו תחילת הלילה עולה לה לספירתה, ודבר תימה הוא ומנא ליה דמ"ד מקצת היום ככולו אית ליה הכין טפי מינן דהא לאו בהא תליא ומנא להו דר' יוסי לית ליה כמשנה דהכא וכמשנה דנדה. רשב"א. ג. דלר' יוסי דאית ליה מקצת היום ככולו לגמרי ואפי' ראתה מכאן ואילך אינה סותרת א"כ לדידיה אפי' ראתה בתחלת היום ופסקה בו בסוף היום נמי דעלה לה שימור ותטבול בלילה. רשב"א. ד. ומשום הכין לא משכחת לה לזבה גדולה אלא בשופעת א"נ ברואה בה"ש דלא הוה לה שבות לספור בו ביום. רשב"א. וליכא למימר שיעלה לה אמצע היום שימור, דלא אמר מקצת היום ככולו אלא או תחלתו או סופו אבל אמצע לא. פסחים פא. תוד"ה א"נ. ה. דאמרי יום שפוסקת בו סופרתו למנין שבעה. רשב"א. ו. דלא אמר סוף היום ככולו בתחלת חשבון אלא דוקא בסוף חשבון כי הכא כגון זב בשביעי או שומרת יום כנגד יום שאין לה למנות יותר. פסחים פא. תוד"ה א"נ. ז. דאמרינן לקמן (שבת לה:) לא גדולים הנראים ביום ולא קטנים כו' אלא בינונים, והשתא פליגי דלר' יהודה מספקא ליה בכל כוכבים הנראים משקיעת החמה עד שהכסיף העליון אם הם בינונים אם לאו. שבת לה. תוד"ה תרי. ח. דמצאת הכוכבים עד עמוד השחר הוי לילה לענין כל דבר שמצותו בלילה. תוס' הרא"ש ברכות ב:. ט. הא דאיצטריך קרא מיוחד לשחיטה. רשב"א. י. דמקבלה ואילך מצות כהונה. רשב"א. יא. [ד]צריך בהו קרא. רשב"א. יב. לפי שהם עבודות יתרות במנחה לפני הקמיצה. רשב"א. יג. דקתני לילה דומיא דיום מה דיום בלילה לא אף דלילה ביום לא. מנחות סו. תוד"ה זכר. יד. דהא מכשר קצירה ב' ימים קודם לכן ולא משמע לן דמכשר הכי בספירה. ריטב"א. טו. דעל כל הימים כתב תמימות. ספר המכריע סי' כ"ט. וכיון שכן מנא תיתי שאם לא ספר בלילה שיספור ביום. רשב"א.

(א)מה משפט ביום אף כאן ביום: ולעריפת העגלה: אמרי דבי רבי ינאי (ב)[1]כפרה כתיב בה כקדשים: ולטהרת מצורע: דכתיב [2]זאת תהיה תורת המצורע ביום טהרתו: כל הלילה כשר לקצירת העומר וכו': דאמר מר (ג)קצירה [א]וספירה בלילה והבאה ביום: ולהקטר חלבים ואברים: דכתיב [3]כל הלילה עד הבוקר: זה הכלל דבר שמצותו ביום כשר כל היום: זה הכלל לאתויי מאי לאתויי סידור בזיכין וסלוק בזיכין וכר' יוסי דתניא (ד)רבי יוסי אומר סילק את הישנה שחרית וסידר את החדשה ערבית אין בכך כלום ומה אני מקיים (ה)[4](לפני ה' תמיד) שלא (ו)יהא שולחן בלא לחם: דבר שמצותו בלילה כשר כל הלילה: לאתויי מאי [ב]לאתויי אכילת פסחים ודלא כר' אלעזר בן עזריה דתניא (ז)[5]ואכלו את הבשר בלילה הזה א"ר אלעזר בן עזריה נאמר כאן בלילה הזה ונאמר להלן [6]ועברתי בארץ מצרים בלילה הזה מה להלן עד חצות אף כאן עד חצות:

הדרן עלך הקורא למפרע

הקורא [ג]את המגילה עומד ויושב קראה אחד קראוה שנים יצאו מקום שנהגו לברך יברך ושלא לברך לא יברך [ד]בשני וחמישי בשבת במנחה קורין שלשה אין פוחתין מהן ואין מוסיפין עליהן ואין מפטירין בנביא הפותח והחותם בתורה מברך לפניה ולאחריה [ה]בראשי חדשים [ו]ובחולו של מועד קורין ארבעה אין פוחתין מהן ואין מוסיפין עליהן ואין מפטירין בנביא הפותח והחותם בתורה מברך לפניה ולאחריה זה הכלל כל שיש בו מוסף ואינו יום טוב קורין ארבעה [ז]ביום טוב חמשה [ח]ביוה"כ ששה [ט]בשבת שבעה אין פוחתין מהן [י]אבל מוסיפין עליהן [כ]ומפטירין בנביא הפותח והחותם בתורה מברך לפניה ולאחריה: **גמ'** תנא [ל]מה שאין כן בתורה מנהני מילי אמר רבי אבהו דאמר קרא [7]ואתה פה עמד עמדי ואמר רבי אבהו °אלמלא מקרא כתוב אי אפשר לאומרו כביכול אף הקב"ה בעמידה וא"ר אבהו [מ]מנין לרב שלא ישב על גבי מטה וישנה לתלמידו על גבי קרקע שנאמר ואתה פה עמד עמדי ת"ר [נ]מימות משה ועד רבן גמליאל לא היו למדין תורה אלא מעומד משמת רבן גמליאל ירד חולי לעולם והיו למדין תורה מיושב והיינו דתנן (ח)משמת רבן גמליאל (א) בטל כבוד תורה כתוב אחד אומר [8]ואשב בהר וכתוב אחד אומר [9]ואנכי עמדתי בהר אמר רב עומד ולומד יושב ושונה ר' חנינא אמר לא עומד ולא יושב אלא שוחה רבי יוחנן אמר אין ישיבה אלא לשון עכבה שנאמר [10]ותשבו בקדש ימים רבים רבא אמר רכות מעומד וקשות מיושב: קראה אחד קראוה שנים יצאו וכו':

תנא

משפט ביום. דכתיב והיה ביום הנחילו את בניו (דברים כא) אורעה כל הפרשה כולה להיות דין במס' סנהדרין בפ' אחד דיני ממונות (דף לד:): (ט) **נטהרת מצורע.** בצפרים ועץ ארז ואזוב ושני תולעת: **דאמר מר קצירה וספירה בלילה.** ויליף לה במס' מנחות (י) מקראי: **כל הלילה עד הבוקר.** על מוקדה על המזבח כל הלילה עד הבוקר: **וכר' יוסי.** דאמר במסכת מנחות אפילו סילק את הישנה שחרית וסידר את החדשה ערבית אף זו היתה תמיד ומהו תמיד שלא ילין שולחן בלא לחם אבל לרבנן טפחו של זה מסדר בצד טפחו של מסלק:

הדרן עלך הקורא למפרע

הקורא. עומד ויושב. אם רצה עומד אם רצה יושב: **קראוה שנים.** יחד יצאו ולא אמרינן אין שני קולות נשמעין כאחד: **לא יברך.** אין צריך לברך: **בשני ובחמישי בשבת ובשבת במנחה.** עזרא תיקן שיהו קורין בשני ובחמישי בבבא קמא בפרק מרובה (דף פב.) והכא אשמעינן דשלשה הן כהן ולוי וישראל: **ואין מוסיפין עליהן.** שלא יקשה לצבור מפני שהן ימי מלאכה ושבת במנחה סמוך לחשיכה הוא שהרי כל היום היו רגילין לדרוש: **ואין מפטירין.** משום האי טעמא גופיה: **הפותח והחותם.** בגמ' (כ) מפרש: **ואין מוסיפין עליהן.** בראשי חדשים וחול המועד נמי איכא ביטול מלאכה דמלאכת דבר האבד מותרת: **גמ' מה שאין כן בתורה.** שאין קורין בתורה בצבור מיושב: **כביכול.** נאמר בהקב"ה כבאדם שיכול להאמר בו כן: **שלא ישב על גבי המטה.** אלא או שניהם על גבי המטה או שניהם על גבי קרקע: **ולומד.** מפי הגבורה: **יושב ושונה.** שונה לבדו מה שלמד: **רכות.** דברים רכים ונוחים שאדם מהיר לשמען:

ובלבד

ולהקטר חלבים (ב) כל הלילה עד הבוקר. והיינו דוקא שנתעכלו האברים קודם חצות שנשלטה בהן האור אבל אם לא משלה בהן אין (ל) נמשכין אחר חצות כדאמר ר' יוחנן סוף פ"קדיומא (דף כ.): **לאתויי אכילת פסחים ודלא כרבי אלעזר** ב"ע. מ"מ נראה דהלכה כר' אלעזר דהא איכא סתמא בערבי פסחים (פסחים קכ: ושם) דקאי כוותיה דתנן הפסח אחר חצות מטמא את הידים וכן משנה באיזהו מקומן (זבחים דף נו:) וסתמא בסוף פ"ק דברכות (דף ט.) גבי מעשה ובאו בניו של רבן גמליאל מבית המשתה וכו' אמר להם כל מה שאמרו חכמים עד חצות מצותן עד שיעלה עמוד השחר ואילו אכילת פסחים לא קתני ומוקי לה כראב"ע דאמר עד חצות [א] וא"כ צריך למהר לאכול מצה בלילי פסחים קודם חצות [ב] ואפילו מצה של אפיקומן שהרי חיוב מצה בזמן הזה הוה דאורייתא (מ) אבל בהלל של אחר אפיקומן אין להחמיר כל כך שהרי מדרבנן הוא:

הדרן עלך הקורא למפרע

הקורא. ואין מפטירין בנביא. קשיא לר"ת דהא בפרק במה מדליקין (שבת דף כד. ושם) אמר רב אחדבוי (ג) שאלמלא שבת אין נביא במנחה ביום טוב שחל להיות בשבת [ג] וצריך לומר דהאי דקאמר התם דמפטיר בנביא במנחה בשבת כשחל ביו"ט לאו דוקא נביא אלא רוצה לומר בכתובים כדאמרינן פרק כל כתבי (שם קטז:) בנהרדעא פסקי סדרא בכתובים במנחה בשבתא ופסקי היינו הפטרה ומקומות יש שנוהגין לעשות כן [ד] והטעם שמפטיר במנחה בתענית ולא בשחרית משום דכתיב בה שמרו משפט ועשו צדקה (ישעיה נו) ואגרא דתעניתא צדקתא (נ) לעת ערב ומש"ה נכון לאומרו בערב אחר שעשו צדקה:

הפותח והחותם בתורה מברך לפניה ולאחריה [ה]. קשיא אמאי תנא הך מילתא הכא ג' פעמים [ו] דהא בחד זימנא סגיא וי"ל דהוה סלקא דעתך דכל דטפי מילתא מחבריה מברך לפניה ולאחריה [ז] מש"ה אצטריך למתני בכולהו:

אלמלא מקרא כתוב. קשיא שיש אלמלא שרוצה לומר אילו לא כגון הכא וכגון אלמלא אגרות הראשונות (לעיל דף יג:) וכן הרבה ויש אלמלא שרוצה לומר אילו היה אלמלא נגדוה לחנניה מישאל ועזריה (כתובות דף לג:) וכן אלמלא לוי אתה וכו' (לקמן דף כד:) ומאי שנא ואומר ר"ת דהיכא שיש אל"ף בסוף אלמלא רוצה לומר אילו לא והיכא דכתי' אלמלי ביו"ד רוצה לומר אילו היה:

תנא

מסורת הש"ס

(א) [ר"ה כה: סנהדרין יא:], (ב) [קידושין נז. ע"ז כט: זבחים ע: חולין יא.], (ג) מנחות סו., (ד) שם לט: [תוספ' מנחות פי"א], (ה) [נ"ל לפני תמיד (שמות כה) וכן איתא במנחות במשנה ובברייתא לט: וכן איתא בתוספתא], (ו) [הגי' במנחות לט: שלא ילין], (ז) ברכות ט. פסחים קכ: זבחים נז: מכילתא דר"י פרשת בא, (ח) סוטה מט., (ט) [שייך למשנה לעיל כ:], (י) [דף סו.], (כ) [ע"ב], (ל) [נ"ל נקטרין יעב"ץ], (מ) [עי' תוספות זבחים נז: ד"ה ואיבעי' אימא], (נ) [ברכות ו: וע"ע סנהדרין לה.],

גליון הש"ס

גמ' אלמלא מקרא כתוב. ר"ה דף יז ע"ב סוטה דף יג ע"ב:

הגהות הב"ח

(א) גמ' משמת רבן גמליאל הזקן בטל: (ב) תום' ד"ה ולהקטר חלבים דכתיב כל וכו' אבל אם לא שלטה בהן האור אין נמשכין: (ג) שם ד"ה הקורא וכו' אמר רב אחדבוי ביו"ט שחל להיות בשבת שאלמלא שבת אין נביא במנחה וצריך לומר כו' במנחה בשבת לאו דוקא נביא כצ"ל ותיבות כשחל ביו"ט נמחק:

מוסף רש"י

כפרה כתיב בה. כפר לעמך ישראל (קדושין נז. ע"ז כט: חולין יא.). **קצירה וספירה בלילה.** דקצירה לא סגי דלא להוי בלילה דתמימות בעינן, וקצירה לא סגי דלא להוי קודם ספירה כדכתיב (דברים טז) מהחל חרמש וגו', **והבאה ביום.** דכתיב (ויקרא כג) מיום הביאכם, וספירה מקמי הבאה דיום, דהא מיום הביאכם כתיב ולא משעת הביאכם וכיון דחשכה מבערב יום הביאכם הוא (מנחות סו.). **סילק את הישנה.** מערכות שעמדו שם בשבת זו (מנחות צט:). **הדרן עלך הקורא למפרע לא היו למדין תורה אלא מעומד.** שעד שמת הוא היה בריאות בעולם (סוטה מט.).

עין משפט נר מצוה

נז א מיי' פ"ז מהלכות תמידין הלכה ו [כב] סמג עשין ר טוש"ע א"ח סימן תפט סעיף א:

נח ב מיי' פ"ח מהל' קרבן פסח הלכה טו סמג עשין רכו:

א ג מיי' פ"ב מהלכות מגילה הלכה ז סמג עשין מד"ס ד טוש"ע א"ח סי' תרצ סעיף א [ב]:

ב ד מיי' פי"ב מהלכות תפלה הלכה טז טור ש"ע א"ח סי' קלה סעיף א:

ג ה מיי' שם טוש"ע א"ח סימן תכג סעיף א:

ד ו מיי' שם טוש"ע א"ח סי' תרסג סעיף א:

ה ז מיי' שם טוש"ע א"ח סי' תפח סעיף ג וסי' תלד סעיף א:

ו ח מיי' שם טוש"ע א"ח סימן תרכא סעיף א:

ז ט י מיי' שם טוש"ע א"ח סי' רפב סעיף א:

ח כ מיי' שם הלכה ב טוש"ע שם סעיף ד וסי' תפח סעיף ג וסימן תלד סעיף א וסי' תרכא סעיף א:

ט ל מיי' שם הלכה יא טוש"ע א"ח סי' קמא סעיף א:

י מ מיי' פ"ד מהלכות ת"ת הלכה ב טוש"ע י"ד סי' רמו סעיף ט:

יא נ מיי' שם:

תורה אור השלם

1. כַּפֵּר לְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר פָּדִיתָ יְיָ וְאַל תִּתֵּן דָּם נָקִי בְּקֶרֶב עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וְנִכַּפֵּר לָהֶם הַדָּם: דברים כא ח
2. זֹאת תִּהְיֶה תּוֹרַת הַמְּצֹרָע בְּיוֹם טָהֳרָתוֹ וְהוּבָא אֶל הַכֹּהֵן: ויקרא יד ב
3. צַו אֶת אַהֲרֹן וְאֶת בָּנָיו לֵאמֹר זֹאת תּוֹרַת הָעֹלָה הִוא הָעֹלָה עַל מוֹקְדָה עַל הַמִּזְבֵּחַ כָּל הַלַּיְלָה עַד הַבֹּקֶר וְאֵשׁ הַמִּזְבֵּחַ תּוּקַד בּוֹ: ויקרא ו ב
4. וְנָתַתָּ עַל הַשֻּׁלְחָן לֶחֶם פָּנִים לְפָנַי תָּמִיד: שמות כה ל
5. וְאָכְלוּ אֶת הַבָּשָׂר בַּלַּיְלָה הַזֶּה צְלִי אֵשׁ וּמַצּוֹת עַל מְרֹרִים יֹאכְלֻהוּ: שמות יב ח
6. וְעָבַרְתִּי בְאֶרֶץ מִצְרַיִם בַּלַּיְלָה הַזֶּה וְהִכֵּיתִי כָל בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם מֵאָדָם וְעַד בְּהֵמָה וּבְכָל אֱלֹהֵי מִצְרַיִם אֶעֱשֶׂה שְׁפָטִים אֲנִי יְיָ: שמות יב יב
7. וְאַתָּה פֹּה עֲמֹד עִמָּדִי וַאֲדַבְּרָה אֵלֶיךָ אֵת כָּל הַמִּצְוָה וְהַחֻקִּים וְהַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר תְּלַמְּדֵם וְעָשׂוּ בָאָרֶץ אֲשֶׁר אָנֹכִי נֹתֵן לָהֶם לְרִשְׁתָּהּ: דברים ה כז
8. בַּעֲלֹתִי הָהָרָה לָקַחַת לוּחֹת הָאֲבָנִים לוּחֹת הַבְּרִית אֲשֶׁר כָּרַת יְיָ עִמָּכֶם וָאֵשֵׁב בָּהָר אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה לֶחֶם לֹא אָכַלְתִּי וּמַיִם לֹא שָׁתִיתִי: דברים ט ט
9. וְאָנֹכִי עָמַדְתִּי בָהָר כַּיָּמִים הָרִאשֹׁנִים אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לָיְלָה וַיִּשְׁמַע יְיָ אֵלַי גַּם בַּפַּעַם הַהִוא לֹא אָבָה יְיָ הַשְׁחִיתֶךָ: דברים י י
10. וַתֵּשְׁבוּ בְקָדֵשׁ יָמִים רַבִּים כַּיָּמִים אֲשֶׁר יְשַׁבְתֶּם: דברים א מו

רבינו חננאל

להשקאת סוטה, לעריפת העגלה, לטהר את המצורע. אלו כולן כשרים כל היום. כל הלילה כשר לקצירת העומר ולהקטיר חלבין ואימורין. זה הכלל דבר שמצותו ביום כשר כל היום לאיתויי סידור בזיכין וכר' יוסי, דתניא ר' יוסי אומר אפילו סילק לחם הפנים הישנה שחרית וסידר החדשה ערבית אין בכך כלום, ומה אני מקיים לחם הפנים לפני תמיד, שלא ילין שולחן בלא לחם. **כל דבר שמצותו בלילה כשר כל הלילה.** לאתויי אכילת פסחים ודלא כר' אלעזר בן עזריה דתני עד חצות. **ירושלמי** דבר שדוחה את השבת ביום מהו שידחו מכשיריו בלילה, והתנינן העמידו עושה חביתין לעשות חביתין, תיפתר בחול. תני ר' אחא זה סדר התמיד לעבודת בית אלהינו, בין בחול בין בשבת.

הדרן עלך הקורא את המגילה פרק שלישי **הקורא את המגילה עומד ויושב יצא.** תנא מה שאין כן בתורה, שנאמר ואתה פה עמוד עמדי. **אמר רב** מנין לרב שלא ישב על גבי מיטה ותלמיד על גבי קרקע וישנה, שנאמר ואתה פה עמוד [עמדי], כלומר התלמיד כמו הרב. ת"ר מימות [משה] ועד רבן גמליאל היו למידין תורה מעומד, משמת רבן גמליאל ירד חולי לעולם והתחילו לישב ולשנות. והיינו דתנן במסכת סוטה משמת רבן גמליאל בטל כבוד תורה. **כתוב** אחד אומר ואשב בהר ארבעים יום, וכתוב אחר אומר ואנכי עמדתי בהר. ואסיקנא רכות מעומד וקשות מיושב. **מתני'** קרא[ה] אחד את המגילה **או** קראוה שנים ביחד יצאו.

מוסף תוס'

א. וא"ת היכי מצי למימר ר' אלעזר בן עזריה עד חצות והכתיב לא תותירו ממנו עד בקר (שמות יב) דמשמע עד בקר מיהא מצי לאכלו, וי"ל דמצי למימר דה"ק לא תעשו דבר שיבא לידי נותר עד הבקר, שאם לא יהא נאכל עד חצות לא תוכל לאוכלו ולא לשורפו בלילה כדקא אמרינן ביום אתה שורפו ואי אתה שורפו בלילה וא"כ ישאר עד הבקר. ברכות ט. תוד"ה ר' אלעזר. ב. וכדאמרינן בפרק ערבי פסחים (קכ:) אכל מצה לאחר חצות לראב"ע לא יצא ידי חובתו. רשב"א ברכות ט. דהא איתקשא לפסח וכו' אבל אי קיי"ל כר"ע ור' יהושע דהפסח מדאורייתא נאכל עד הבקר ומדרבנן הוא דאינו נאכל אלא עד חצות איני יודע מה הדין דשמא גבי מצה לא אחמור כולי האי. אור זרוע הל' פסחים סי' רל"א. ג. אלמא בשבת אפי' במנחה מפטירין בנביא. רשב"א. ד. ובמגילה איירי בנביא ממש. שבת כד. תוד"ה שאלמלא. ה. דכולה קריאה חדא מצוה היא שנעשית ע"י רבים ובחדא ברכה סגיא לכלהו וכן כל כיוצא בזה כגון תקיעות של ר"ה. ריטב"א. ו. דמהדר ותני הכי במתני' גבי ראש חדש ומועד והדר תני גבי שבת ויו"ט ויוה"כ. רשב"א. ז. דשמא מפני טורח הקילו חכמים בחול אבל בראשי חדשים או בימים טובים נהדר המצוה בכל ענין. ר"י מלוניל.